

Jarosław Zieliński, Sekretarz Stanu Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji 02-591 Warszawa ul.
Stefana Batorego 5

Warszawa, 2016-06-13

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
KANCELARIA SEJMU

BMP-0713-3-65/2016

Odpowiedź na interpelację nr 3014

Odpowiedź Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na interpelację numer 3014 Posła na Sejm RP Pani Joanny Scheuring - Wielgus w sprawie symboli wykorzystywanych przez sprawców przestępstw z nienawiści.

W załączeniu uprzejmie przekazuję odpowiedź Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na interpelację numer 3014 Posła na Sejm RP Pani Joanny Scheuring - Wielgus w sprawie symboli wykorzystywanych przez sprawców przestępstw z nienawiści.

Załączniki:

1. ODP. INTERPELACJA 3014.DOC

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć oprogramowania do weryfikacji podpisu Data złożenia podpisu:

2016-06-15T14:16:38Z

Podpis elektroniczny

Pan

Marek Kuchciński

Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację numer 3014 Posła na Sejm RP Pani Joanny Scheuring - Wielgus w sprawie *symboli wykorzystywanych przez sprawców przestępstw z nienawiści* uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Odnosząc się do problematyki oceny treści materiałów dydaktycznych dotyczących przestępstw motywowanych nienawiścią wykorzystywanych przez Policję pragnę wskazać, że z informacji przekazanych przez Komendę Główną Policji (KGP) wynika, iż dokonanie rewizji wszelkich materiałów dydaktycznych służących do edukacji w zakresie tzw. przestępstw z nienawiści poleciło w grudniu 2014 roku ówczesne Kierownictwo KGP. Jedynym kryterium weryfikacji było uaktualnienie zagadnień prawnych oraz budowanie przekazu dydaktycznego nakierowanego na reagowanie wyłącznie na łamanie norm prawa.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że wymieniony w wystąpieniu Pani Poseł materiał dydaktyczny pt. *Przestępstwa z nienawiści*, został opracowany przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie i był przeznaczony wyłącznie dla trenerów jednego z realizowanych programów profilaktycznych, a nie ogółu policjantów.

W tym miejscu warto podkreślić, że polskiemu prawu karnemu nie jest znane pojęcie symboli zakazanych (nawet posługiwanie się swastyką w pewnych konkretnych okolicznościach może nie wypełniać znamion propagowania ustroju totalitarnego np. podczas wykładu o historii III Rzeszy). W związku z powyższym, każdą sprawę należy traktować indywidualnie. Fakt posługiwania się przez sprawcę określonym symbolem stanowi przede wszystkim wskazówkę, która może ułatwić ustalenie motywu innych przestępstw, którym towarzyszy (np. zniszczenia mienia). Jedynie w wyjątkowych przypadkach stanowi samoistne przestępstwo.

W opinii KGP przedmiotowa publikacja, w kształcie z 2010 roku, była nieaktualna. Wątpliwości KGP budził również fakt, że prezentowane w niej symbole i znaki były pozbawione tzw. komentarza kontekstowego. Powyższe mogło powodować trudności w interpretacji znaczenia poszczególnych symboli przez funkcjonariuszy Policji.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2002 r. I KZP 5/02, propagowanie ustroju totalitarnego, w rozumieniu art. 256 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), oznacza każde zachowanie polegające na publicznym prezentowaniu faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa,

w zamiarze przekonania do niego. Jak zaznaczył Sąd Najwyższy zachowanie takie może przybrać również postać każdego zachowania, w tym wykonywania gestów czy też prezentowania symboli identyfikowanych z ustrojem totalitarnym. Wszystko jednak zależy od niepowtarzalnych okoliczności konkretnego zdarzenia, które decydują o tym, czy określone zachowanie stanowi publiczne prezentowanie tego ustroju i to podjęte z zamiarem bezpośrednim przekonywania do tego ustroju. Zbadanie ww. okoliczności możliwe jest tylko w ramach prowadzonych przez organy ścigania czynności sprawdzających czy postępowania przygotowawczego. W podobny sposób interpretowane jest znamię nawoływania do nienawiści (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2007 r., sygn. akt IV KK 406/06).

W kontekście powyższego, mając jednocześnie na uwadze wyroki sądów przywołane w wystąpieniu Pani Poseł, w opinii Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji należy uznać za zasadne przygotowanie opracowania gromadzącego wyroki sądowe w sprawach karnych, w których fakt manifestowania niektórych symboli został przyjęty za podstawę orzeczenia.

Należy wskazać, że działania edukacyjne są kolejną - obok czynności typowych dla Policji, związanych z pracą prewencyjną i operacyjno-procesową - formą aktywności tej formacji podejmowaną w celu zapobiegania i zwalczania incydentów motywowanych nienawiścią z powodu narodowości, pochodzenia etnicznego, religii, wieku itp. Pozwalają one na profesjonalizację działań Policji w zapobieganiu oraz zwalczaniu incydentów i przestępstw motywowanych nienawiścią, w tym antysemityzmem.

Wskazane działania realizowane są przede wszystkim przez policyjnych pełnomocników do spraw ochrony praw człowieka (funkcjonujących w ramach formacji od 2004 roku). Do głównych zadań ww. podmiotów należy m.in.: uświadamianie i uwrażliwianie funkcjonariuszy i pracowników Policji na kwestie poszanowania godności osób, propagowanie postaw empatycznych w stosunku do wszystkich osób przebywających w Polsce, dbanie o właściwe przygotowanie do reagowania na incydenty o charakterze nienawistnym oraz przestępstwa motywowane nienawiścią, współpraca z instytucjami państwowymi, a także organizacjami pozarządowymi i międzynarodowymi w zakresie zadań realizowanych w omawianym obszarze.

Warto przy tym nadmienić, że wśród wielu projektów skoncentrowanych na przeciwdziałaniu i zwalczaniu dyskryminacji i nierównego traktowania, za jedne z najistotniejszych uznaje się te, które odnoszą się do problematyki Holokaustu. Z informacji przekazanych przez KGP wynika, że Policja od 2014 roku współpracuje z Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w Warszawie w zakresie edukacji antydyskryminacyjnej skierowanej do środowiska policyjnego. W 2014 roku przeprowadzono pilotażowe przedsięwzięcia szkoleniowe dla funkcjonariuszy Policji pn. *„Antydyskryminacyjna perspektywa w pracy Policji. Warsztat antydyskryminacyjny. Definicje, obszary, przejawy i ochrona przed dyskryminacją”*. Natomiast od 2015 roku realizowany jest ogólnopolski, koordynowany przez KGP program szkoleniowy pn. *„Warsztaty antydyskryminacyjne z uwzględnieniem treści wystawy stałej Muzeum Historii Żydów Polskich Polin”*. Dotychczas przeszkolonych zostało około 200 osób.

Natomiast w wyniku współpracy Pełnomocnika Komendanta Głównego Policji ds. ochrony praw człowieka z Centrum Żydowskim w Oświęcimiu, w latach 2014-2016 realizowany jest projekt edukacyjny pn. „Zrozumieć zło. Warsztaty dla przełożonych w Policji”, w ramach którego przeszkolono około 200 policjantów z całego kraju. Sesje warsztatowe odbywały się w Centrum Żydowskim i Muzeum Żydowskim w Oświęcimiu, synagodze Chewra Lomdej Misznajot oraz na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz- Birkenau.

Ponadto, w dniach 30 sierpnia - 4 września 2015 roku odbyło się seminarium dla polskich i niemieckich oficerów Policji, zorganizowane wspólnie przez berliński Dom Konferencji w Wannsee oraz Centrum Żydowskie w Oświęcimiu przy współpracy Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie. Seminarium to, będące pilotażowym międzynarodowym programem, miało za zadanie poszerzenie wiedzy historycznej na temat nazistowskiego ludobójstwa dokonanego podczas II wojny światowej. Następnie zajęcia kontynuowane były w Oświęcimiu, gdzie niemieccy i polscy policjanci odwiedzili Muzeum Żydowskie i synagogę Chewra Lomdej Misznajot.

Przejawem przeciwstawiania się działaniom antysemitycznym jest także współpraca Policji z gminami żydowskimi w Polsce. Pełnomocnik Komendanta Wojewódzkiego Policji w Białymstoku organizuje od 2013 roku, we współpracy z reprezentantami gminy żydowskiej, szkolenia dla policjantów. Z kolei w komendach wojewódzkich Policji w Bydgoszczy i we Wrocławiu przedstawiciele gmin żydowskich uczestniczą w warsztatach antydyskryminacyjnych zatytułowanych *Żywa Biblioteka*. W stałym kontakcie z gminami żydowskimi pozostają również pełnomocnicy komend wojewódzkich Policji w Gdańsku, Krakowie i Poznaniu. Natomiast w pozostałych garnizonach współpraca z gminami żydowskimi jest utrzymywana za pośrednictwem pełnomocników wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych.

Jednocześnie pragnę wskazać, stosownie do stanowiska KGP, że od 2013 roku Biuro Służby Kryminalnej (obecnie Biuro Kryminalne KGP - dalej BK KGP) w ramach priorytetów działań określonych przez Komendanta Głównego Policji monitoruje przestępstwa motywowane nienawiścią, między innymi poprzez gromadzenie i analizowanie informacji o skali zjawiska i sposobach działania sprawców.

Ponadto we wszystkich jednostkach w kraju zostały wyznaczone osoby, które wspierają zwalczanie przestępczości na tle nienawiści rasowej oraz ksenofobii. Koordynatorzy z komend wojewódzkich Policji (Komendy Stołecznej Policji) przesyłają, co miesiąc, informacje o zaistniałych na ich terenie przypadkach przestępstw z nienawiści. Pozyskane dane poddawane są analizie, następnie - na podstawie wyników ww. analizy - wdrażane są nowe rozwiązania mające na celu zwiększenie efektywności zwalczania przestępstw popełnianych z pobudek rasistowskich i ksenofobicznych. Przedmiotowe analizy służą również do oceny potrzeb szkoleniowych funkcjonariuszy zajmujących się omawianym zagadnieniem.

Dodatkowo warto nadmienić, że Wydział do Walki z Cyberprzestępczością BK KGP prowadzi bieżący monitoring sieci Internet, mający na celu identyfikowanie i eliminowanie przypadków mowy nienawiści zamieszczanych m.in. na forach dyskusyjnych, mogących wyczerpywać znamiona czynów zabronionych stypizowanych w art. 256, 257 i 119 *Kodeksu karnego*. Od dnia 1 października 2014 roku

komórki do walki z cyberprzestępczością funkcjonują we wszystkich komendach wojewódzkich Policji (Komendzie Stołecznej Policji).

Warto również zwrócić uwagę na wprowadzenie do Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo - Śledczych nowej funkcjonalności polegającej na katalogowaniu przestępstw z nienawiści. Opracowano również formularz dotyczący wszczętych i zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa z nienawiści w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości Policji.

Ponadto, od 2015 roku Wydział Dochodzeniowo - Śledczy BK KGP prowadzi monitoring postępowań wszczętych i zakończonych dotyczących przestępstw popełnionych z pobudek rasistowskich i ksenofobicznych na terenie kraju.

Od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 31 marca 2016 roku odnotowano 1.126 wszczętych postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw popełnionych z pobudek rasistowskich i ksenofobicznych na terenie kraju. W tym miejscu, odnosząc się bezpośrednio do wnioskowanych przez Panią Poseł danych uprzejmie informuję, że spośród postępowań wszczętych w 2015 roku, w czterech przypadkach sprawca posługiwał się symbolem falangi. Natomiast odnosząc się do postępowań w sprawach, w których działalność sprawcy wskazywałaby na jego powiązania z Obozem Narodowo-Radykalnym (ONR) uprzejmie informuję, że prowadzono sześć takich postępowań. Niemniej należy zastrzec, że nie przesądza to o istnieniu rzeczywistego związku pomiędzy osobą sprawcy a ONR. Spośród postępowań zakończonych, jeden przypadek dotyczył kierowania gróźb na tle antysemitycznym w liście, którego autor podpisał się jako ONR, a jeden przypadek - nanoszenia na elewacje budynków symboli swastyki i falangi, którym towarzyszyły napisy o treści "Narodowa rewolucja", "Praca Godność Nacjonalizm".

Z kolei odnosząc się bezpośrednio do przywołanego przez Panią Poseł przypadku dewastacji cmentarza w Tarnowie pragnę wskazać, stosownie do stanowiska KGP, że w dniu 10 grudnia 2015 roku w Komisariacie Policji Tarnów Centrum zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze w sprawie nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych i rasowych. tj. o czyn z art. 256 *Kodeksu karnego*. Postępowanie prowadzone było pod nadzorem Prokuratury Rejonowej w Tarnowie. W dniu 29 grudnia 2015 roku przedmiotowe postępowanie przygotowawcze zostało zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu dochodzenia z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa. Pomimo umorzenia postępowania, przedmiotowa sprawa nadal pozostaje w zainteresowaniu Policji.

Z poważaniem,

MINISTER

SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

z up. Jarosław Zieliński

Sekretarz Stanu

Otrzymuje: Sekretariat Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.